

Inleiding lijsttrekkersdebat 'Ruimte voor A'

10 september 2024, Toneelhuis

Pascal Gielen

Welkom in de mooiste ruimte van Antwerpen.

Nee, dames en heren politici, dat is niet 't Schoon verdiep. Toegegeven, qua opsmuk ziet dat er misschien wel mooier uit, maar als gemeentelijke ruimte functioneert het nauwelijks. Behalve bij bruiloften, of wanneer er meer burgers dan politici op de gemeenteraad aanwezig zijn.

In de Bourla zijn de pluche zetels niet voor politici, maar voor het publiek. Daarom is deze plek niet alleen een veel mooiere ruimte, ze is daarom ook een veel 'politiekere' ruimte. Toch voor de alledaagse politiek. De dagdagelijkse politieke ruimtes van een gemeente zijn immers de *meenten*, waar mensen gewoon samenkomen. Mensen die elkaar soms van haar noch pluim kennen, mensen met heel verschillende levensvisies, mensen die op uiteenlopende politieke partijen stemmen, stadsbewoners van verschillende kleuren, mensen met een geheel andere sociale en culturele achtergrond ook. Mensen die, ondanks al deze verschillen, samenkomen omdat ze een gedeelde interesse of een gedeeld belang hebben. De Bourla is zo'n plek. We komen hier samen omdat we van theater houden. En vandaag zijn we hier omdat we allen van de politiek houden,... Afijn, toch op z'n minst omdat we van onze gemeente houden. We geven om de Koekenstad en wat er hier de komende jaren te gebeuren staat. Daarom zijn we hier.

Niet alleen de Bourla, maar alle plekken van cultuur – een bibliotheek, een bioscoop, een concertzaal, maar ook een voetbalveld, een sporthal, een moskee, een kerk, een synagoge, een tempel, of een speelstraat, een volkskeuken, een theehuis, een schaak- of een kaartclub, een jeugdhuis of een danstent – ze brengen mensen van divers allooi samen.

Toegegeven, de ene plek doet dat al wat meer dan de andere. Maar van belang is dat mensen er vrijwillig samenkomen, niet persé omdat ze dezelfde mening, dezelfde kleur of dezelfde identiteit hebben, maar wel omdat ze eenzelfde passie delen. Het gaat om ruimtes die niet privé zijn, waar alleen vrienden, familieleden of gelijkgestemden elkaar treffen. Het zijn ook geen publieke ruimtes die anoniem zijn, waar camera's toekijken en waar de wet van de openbare orde waakt. Ik noem ze daarom

semipublieke ruimtes. Dat zijn ruimtes waar we ons even kunnen laten gaan. Ze laten dat misschien iets minder toe dan ons doen en laten in eigen huis, maar ze laten veel meer toe dan publieke plekken zoals pakweg de Meir of de Groenplaats. We durven er ook meer. We durven er een traantje wegpinken, we durven er dansen, meezingen en springen. We durven er samen mediteren en bidden, we durven er enthousiast supporteren, schreeuwen en roepen. We durven er ook terloops over de politiek mopperen en discussiëren, soms protesteren. Op semipublieke plekken durven we onze passie en liefde tonen en er soms onze ongezoute mening geven, ook aan mensen die we niet kennen en die we misschien de dag daarna liever niet meer tegenkomen.

Maar *even*, voor het moment dat we er samen zijn, vertrouwen we elkaar in zo'n ruimte. We leren er 'vreemd vertrouwen', we leren er vreemden vertrouwen. Daarom zijn dergelijke meenten zo belangrijk voor 't Stad. Niet één ruimte, maar een lappendeken van zwembaden, voetbalvelden, moskeeën, volkskeukens en theaters. Ze vormen de ziel van een gemeente. Ze zijn het politieke hart van 't Stad. En daarom willen we het er hier vanavond over hebben. Want moeten gemeenteraadsverkiezingen niet in de eerste plaats gaan over, ... tja..., de GEMEENTE?

Er is iets aan de hand met die gemeente, de meent, met de semipublieke ruimtes voor passie en het ongetemde leven. In Antwerpen, maar niet alleen in Antwerpen. Ze krimpt, ze wordt te duur, gecommmercialiseerd, te berekend, te bekeken ook, en te 'bereglementeerd'. Publieke sportterreinen worden private tennisvelden, een kerk wordt een exclusief restaurant, historisch cultuurpatrimonium wordt een exquis hotel, een schouwburg wordt een dure eventhal, de Stadsfeestzaal een zielloze *shopping mall*. Liever een Airbnb dan een betaalbare gezinswoning. Liever de zoveelste Starbucks dan een levendig volkscafé.

De ziel wordt daarmee uit de gemeente geblazen. Dat betekent niet alleen minder fysieke ruimte, het betekent ook minder ademruimte en minder mentale ruimte. Minder creatieve ruimte, minder onbestemde ruimte. Dat betekent ook een krimpende politieke horizon en een verschrallende levenshorizon. Het leidt tot een gebrek aan *visie*, een langetermijnvisie op de stedelijke ruimte. Visie lijkt vandaag beperkt tot 'viseren'. Viseren van groepen, burgers, van zogenaamde imago-verlagende ruimtes en van stedelijke kankerplekken.

Neerkijkende cameralenzen in plaats van een vergezicht. Dat is een visie op de toekomst als die van een landschapschilder zonder kennis van het perspectief. Die kijkt vandaag niet verder dan een *flat screen*.

Een stad met een beperkte horizon verliest echter ook de energie en creativiteit om naar die horizon te lopen. Een stad zonder onderstroom kent ook geen bovenstroom. Geen duurzaam kunsttoerisme zonder artistieke humuslaag. Geen ziel zonder zingeving. Geen kloppend hart zonder ongetemd leven.

Daarom het thema van deze avond: Ruimte voor A. Ruimte voor Antwerpenaren. Omdat we een horizon willen, een langer termijnperspectief. Omdat levenskwaliteit niet zomaar samenvalt met een begroting in evenwicht. Omdat geluk geen enkele prijs heeft. Omdat zin in het leven niet af te kopen valt. Omdat engagement voor je buurt en je gemeente niet valt af te dwingen met méér camera's in de straat. Omdat liefde en respect voor je burens niet kan worden afgedwongen met GAS-boetes en meer blauw op straat.

Wat dat wel kan doen? Onbestemde ruimte. Vrijplaatsen, ruimte om vrij te leven en te bewegen. Om zelf te organiseren en zelf te besturen ook. Ambiance. Een goede atmosfeer. Dat beloven de hedendaagse meenten. Dat is ruimte voor A. Voor Antwerpenaren, ademruimte voor mensen, voor iedereen die dezelfde lap grond wil delen. Ruimte voor het spontane leven, voor het eigen initiatief, voor wederkerigheid, ook voor het delen van plezier, kennis en leed. En nee, 't Stad hoeft dat niet allemaal te betalen. Wél koesteren en mogelijk maken. Laten gebeuren en stimuleren. Dat is de taak van ieder goed bestuur: het goede leven koesteren, het gemeen in leven houden, de meent laten bloeien en groeien.

Daar willen we het vanavond dus over hebben met lijsttrekkers en stakeholders uit de cultuursector in de breedste zin van het woord. Dat is cultuur, sport, levensbeschouwing en sociaal-cultureel werk. Zoals de meent het betaamt, krijgt u daarna de kans om vrank en vrij commentaar te leveren. Dave Sinardet, professor politieke wetenschappen aan de VUB en UCL, en collomist van De Morgen - zal modereren en u door de avond leiden.

Ik wens jullie alvast een gemeenvolle avond!